

Već je tome četrdesetak godina, otako je pokrenuta važna francuska slavistička edicija »Bibliothèque de l'Institut français de Leningrad« (Petrograd), preimenovana kasnije nakon svoga preseljenja u Pariz u »Bibliothèque russe de l'Institut français (de Paris)«. Od godine osnutka te Biblioteke (1912.), pa do danas izišlo je u njoj tridesetak slavističkih izdanja, od reda opsežnijih publikacija, koje obrađuju aktualna slavistička pitanja u nizu opširnih i originalnih monografija. Može se reći, da ta izdanja, s uključanjem najvažnije periodske publikacije Instituta *Revue des études slaves* (u redakciji A. Mazona i A. Vaillanta), u izvjesnoj mjeri reprezentiraju smotru produkcije francuske naučne slavistike za posljednja četiri desetljeća. Prvenstvena je pažnja posvećena, prirodno, rusistici, pa tu nalazimo niz izvornih monografija o važnim ruskim književnim i jezičnim pitanjima. Lingvisti su obradili u zasebnim knjigama pitanje aspekta ruskoga glagola, zatim ruski jezik u XVI. stoljeću, pojave u ruskom ratnom i revolucionarnom leksiku, osnovna pitanja kavkaskih jezika i slično. A književni povjesnici objavili su u toj Biblioteci niz monografija o protopopu Avakumu, o Lomonosovu, Žukovskom, Čadajevju, Bjelinskome, Turgenjevju, Gončarovu, Ostrovskome, Pisarevu, Saltykovu-Ščedrinu, Njekrasovu, Lavu Tolstoju i A. Bloku. Pored toga obrađeno je i nekoliko pitanja iz polonistike, bohemistike i jugoslavistike (E. Haumant o postanku Jugoslavije, J. Mousset o srpskoj crkvi, M. Pivec-Stelè o gospodarskom životu Napoleonove Ilirije).

U kolu suradnika te Biblioteke nalazimo istaknuta imena savremene francuske slavističke nauke, kao što su A. Mazon, G. Dumézil, P. Pascal, G. Luciani, Ch. Corbet, M. Erhard, H. Granjard, F. Cocron i dr. Pored njih tu su i jednako poznata imena nekih stranih slavista, na pr. B. Nolde, B. Umbegaun, G. Vinokur, K. Savine i dr.

Posljednjih godina (1954–1956) objelodanjeno je u toj Biblioteci nekoliko za-paženih izdanja: nestor francuske slavistike André Mazon, akademik i profesor na Collège de France, izdao je zajedno s Frédéricom Cocronom nedavno pronađeni (u Gradskoj biblioteci u Lyonu)

tekst (na njemačkom i na ruskom jeziku) stare ruske *Komedije o Artakserksesu (Artakserksevo djelstvo)*, koju je godine 1672. pred tadašnjim ruskim carem Aleksejem Mihajlovičem prikazivala glumačka družina Nijemca Pastora Gregori. Sâm nalaz te Komedije nije toliko značajan po umjetničkoj vrijednosti nađenoga djela, koliko po činjenici, da je to prva drama, odnosno prva kazališna predstava uopće, koja se davala u Moskvi (a prema tome i u Rusiji). Izvorni je tekst, kaže Mazon, pisan na njemačkom jeziku, iz pera samoga Pastora Gregori, dok je ruski tekst, pronađen s njemačkim originalom, prijevod njemačkog izvornika. No bez obzira na to, objavljeno *Artakserksovo djelstvo*, kojemu je sadržaj uzet po zapovijedi cara Alekseja Mihajloviča iz biblije, spomenik je ne samo ruske najranije dramaturgije i teatarske umjetnosti, nego i važno vrelo za poznavanje ruskoga jezika XVII. stoljeća. Utoliko je taj Mazonov nalaz dragocjen prilog (kao grada) ruskoj nauci o književnosti i jeziku.

A. Mazon, donoseći u svojoj knjizi (u Biblioteci sv. XXVIII., str. 1–286 + str. 1–6 faksimila) oba teksta Komedije, snabdio je svoje izdanje instruktivnom uvodnom studijom (str. 7–54) o samoj Komediji i njenom autoru Pastoru Gregori, tako da i ličnost samog Gregorija, osnivača ruske kazališne umjetnosti, izrasta pred nama u punom svome značenju.

Zanimljivo je dalje i najnovije izdanje Instituta slavenskih studija u Parizu pod naslovom *Les livres de la genèse du peuple ukrainien (Knjiga bitija ukrajinskoga naroda)*, koju je objavio poznati francuski slavista Georges Luciani, profesor na sveučilištu u Bordeauxu (Collection historique de l'Institut d'études slaves, XVII, Paris 1956 8°, str. 1–150). Tu je Luciani objavio Ukrajinski izvornik i francuski prijevod zanimljivoga ukrajinskog spisa iz četrdesetih godina prošloga stoljeća *Knjiga bitija ukrajinskoga naroda* (pisana u svečanom biblijskom stilu u 104 stavka), a koji spis nauka pripisuje suradničkom kolektivu ukrajinskoga Bratstva sv. Ćirila i Metoda pod vodstvom znamenitoga ukrajinskog historičara, filologa i etnografa Nikolaja I. Kostomarova (1817–1885). Prof. G. Luciani, koji se već dulje vremena bavi pitanjem panslavizma, odabrao je ovaj spis (koji je u carskoj

Rusiji bio zabranjen i tek nakon Oktobarske revolucije po prvi put godine 1917. objavljen na ukrajinskom jeziku) – za podlogu svojih daljih studija panslavizma, nazvavši *Knjigu bitija ukrajinskoga naroda* – »panslavističkim evanđeljem« (str. 32). Sadržaj je te knjige postajanje i nestajanje pojedinih historijskih naroda, počevši od Židova i Grka, pa ovamo sve do uspona Slavena na svjetsku scenu, a napose Ukrajinaca. Vjekovne borbe ukrajinskoga naroda za svoje mjesto pod suncem opisane su u toj Knjizi u zanosnom biblijskom stilu, a na kraju predviđa Knjiga pobjedu ukrajinskoga naroda nad svim svojim neprijateljima u triumfalnom sjedinjenju svih Slavena.

– »I uskrsnut će Ukrajina iz svoga groba i ponovo će se odazvati svoj svojoj slavenskoj braći ... I čut će se njen poklik i uskrsnut će Slavenstvo i ne će više biti ni cara ni carevića, ni carevni, ni kneza ni grofa ni vojvode, ni presvijetlih ni preuzvišenih, ni gospoštije ni vlastele ni slugu ni robova – ni u Moskoviји ni u Poljskoј, ni u Ukrajini ni u Češkoј, ni u Korutaniji, ni u Srba ni u Bugara« (Stavak 103).

– »I Ukrajina će biti nezavisna Republika u Slavenskom savezu.« (Stavak 104).

Tako završava *Knjiga bitija ukrajinskoga naroda*, naglašavajući revolucionarni karakter predviđenoga svoga uskrsnuća. kad će biti na protegu čitavoga Sla-

venstva smeteni s lica zemlje svi feudalni gospodari slavenskih naroda i plemena.

Ta je Knjiga u stvari odjek romantičarskih zanosa tadašnjih ukrajinskih patriota, usmjeren u prvome redu u pravcu oslobođenja pojedinih neoslobođenih slavenskih naroda, a među tima i Ukrajinaca, koji su tada bili pod vlašću carističke Rusije. Prema tome i ukrajinski panslavizam, kako dolazi do izražaja u toj knjizi, obojen je uglavnom nacionalnim otporom protiv »Moskala« i »Laha«, iskorišćujući usput svoj demokratizam kao borbeno sredstvo protiv vladajuće feudalne aristokracije u tadašnjoj Rusiji i Poljskoј, kao zatornica ukrajinskoga nacionalnog individualiteta.

Kako, međutim, *Knjiga bitija ukrajinskoga naroda* počeeće, a naročito u zaključnim stavcima naglašuje demokratski i socijalno-revolucionarni karakter budućega uskrsnuća Ukrajine, valja upravo tu značajku ovog djela ocijeniti kao specifičnu razliku od revolucionarnoga, ali manje socijalno naglašenoga dekabrističkoga pokreta, a pogotovu imperijalističkoga slavenofilstva sviju boja. U tome i jest progresivan elemenat i izvjesni socijalno-politički radikalizam ove knjige.

Rad G. Lucianija, tematski zanimljiv, pomno je opremljen i snabdjeven obilnim bilješkama i naučnim komentarima, tako da zaslužuje punu pažnju slaven-ske, a i neslavenske nauke.

J. Badalić

PAOLO TOSCHI, »RAPPRESAGLIA« DI STUDI DI LETTERATURA POPOLARE

Firenze, L. S. Olschki, 1957, 269 str.

Ovo najnovije djelo Paola Toschija, (»Zbirka studija o narodnoj književnosti«), bolje je od onoga, koje je objavio prije više godina, pod naslovom »Poezija i život naroda«.¹ Samo dok se u onom prvom djelu držao činjenica, iznoseći ih doduše lakim, prijatnim stilom, koji je na nekim mjestima gotovo postajao poezija, u ovom se drugom, barem što se tiče nas Hrvata, nažalost nije dovoljno

osvrtao na njih. Jedino se tako mogu shvatiti u tom djelu neki ulomci priloga »Dalmatinske narodne pjesme«, kao i onaj pasus u članku »Pučka mornarska Italija« u istom djelu na str. 196., kad govoreći o pastirskim kabanicama, koje da su iste u različitim predjelima Italije, kaže: »Takve se kabanice mogu vidjeti na čozotskim ribarima, kao i na ribarima s dalmatinske obale: jedinstvo nošnje, koje ima i svoje duboko političko značenje.«

Koliko je u tom pogledu bio manje pristran njegov zemljak Giovanni Comis-

¹ *Poesia e vita di popolo*. II. edizione. Editore Montuoro, 1946.